

A'

TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSEG'

ENGEDELMÉVEL.

XXXXXXXXXX

Nro 47.

Költ Bétsben, Karátson Havának (Décembernek)
12-dik napján 1797-dik Esztendőben.

Békességes és Hadi Környülállások.

Tegnapelőtt érkezett Bétsbe Rastadtból egy Kurír, ki azt beszéli, hogy *Bonaparte* Párisba hivattatott, és oda vóltaképpen el is indúlt Déc. 2-dikánn.

Helvétziánn által útavván *Bonaparte*, a' mint *Berna* határához ért vólna: kérdi a' Deputátust, ki által a' Bernai Kánton' nevében fogadtatott: Mi jó Újság vólna? A' Deputátus ezt felelte néki: *Hogy tuda-*

A a a

kozhat az Úr újságokat? holott magá tsinálja a' leg-nagyobb Újságokat 's történeteket.

Hogy a' Sors, nem várta nagy újságokat tehet még *Bonapartéval* is, mint tett ama' nevezetes *Pichegru* és *Moreau* Ex-Generálisokkal: soha sem vólt ezenn tárgyról több szó, mint most.

A' Cisalpinusoknak igen szívekre kötötte *Bonaparte*, a' Religiónak fenn-tartását, hozzájuk intézett utolsó Hirdetményében,

A' Ts. K. Felség; és a' Frantzia Elöljárók által is meg-erössítettvén a' *Campoformidói* Békesség kötés, ennek eredeti Bizonyosság-írásait 1-ső Dec. ben váltották által költsönössen egymástól Ts. K. Miniszer Gróf *Cobenzel*; és Gen. *Bonaparté*, 's Dec. 7-dikén itt is vólt Bétsben a' Frantzia Ratifikátzióval Hg *Lichtenstein* Móritz Májor, mint Kurír. A' F. Udvar közönségessé tétette a' már meg-erössítve lévő Békesség-kötést, melynek Tzikkelyeiből már előre is említettük vólt a' nevezetesebbeket, melyek, t. i. Ausztriai Belgiomnak a' Frantzia, nem különben Ausztriai Lombárdiának és Mántuának a' Cisalpina Respublikához; *Breisgaunak* pedig a' *Modenai Hertzeghez* való által-botsáttását: el-

lenben Dalmátziának, Isztriának, Velentze Városának, 's a' Velentzei Respublikához tartozott Ádriai Szigeteknek; és az úgy nevezett Terra-ferma nagyobb részének is a' Ts. K. Felsőg' uralkodása alá való által jövését; végre Kristina Fő-Hertegaszfzony-nak 's *Károly* Fő-Hertzegnek Belgiomban személy szerént birtt fekvő jószágaikra nézve; *Ferdinánd* Fő-Hertzegnek pedig a' Cisalpina Respublika földjén személy szerént birt fekvő-jószágaira nézve, oly formán lejendő ki-elégíttetését illették, hogy az említett jószágok 3 esztendő alatt el adatathatnak. Írtuk azt is, hogy a' Tsász. Királyi Kikötőhelyekre nem fognak hatnál több hajók bé-botsáttatni, sem egyik sem másik Fél részéről, a' melyek fogják meg a' hadat folytatni egymással. Most még ezeket közöljük, míg az egész Békességkötés értelmét maga valóságában közlenénk.

A' Rajnameljéki Ts. K. Sereg' Vezére, Hadi-Tárnokmester Gróf *Latour* Rastadtban vagyon a' Ts. K. Felsőg' parantsolatjából.

Az Ánglusok ellen való hánykódásaikból a' Frantziáknak tsak a' maradt még el, hogy tilalmazó-ívégzéseket nem hoztak *Neptunus* és *Aeolus* ellen; ne hogy Ezek széleik és habjaik által meg mer-

A a a a

jék valami módon próbálni az ő vakmerő szándékjoknak gátolását. Egy *Thilorier* nevű Természet-visgálónak azonban kevés reménysége vagy az eránt, hogy *Nep-tunnson* és *Acoluson* fognának valamit az afféle Rendelések : inkább javasolta tehát, hogy egy oly nagy tengeri hajót kellene készíttetni, melyen, a' tenger' változásaitól való félelem nélkül által lehetne szállítani az Angliai Fr. Sereget, Angliába.

A' Bresti Frantzia Kikötőhelyben, 8 Fregátok készíttetnek fel, négy Hónapra meg-kívántató eleséggel. Öt Fregátokkal és egynehány Korvétokkal, valamely titkos szándéknak végre-hajtására rendeltetett *Latouche* Polgár, ki hajdan Cancelláriusa volt a' Néhai Aureliánumi Hertzegnek.

Ragusa' szomszédjában fekvő *Callamotta* nevű Sziget' Tsatornájába egy Frantzia Hajóssereg érkezett, *Braeys* Vice-Admirális' kormányozása alatt, hat líneai hajókon és egy Fregáton, melyeken, négy ezerig való földi Katonák is vagynak.

A' Spanyol Első Minister Hertzeg *Alcudia*, ki már most Királyi vérből származott Hertzegasszonynak a' Férje, 's ennél fogva, a' Portugalliai Udvarnak is Rokona, 's egyszersmind Portugalliai Mágness, nem akarja engedni a' mint írják, hogy

Spanyol Országgon által Frantzia Katonaság menjen Portugallia ellen.

Londonhoz egy posta-hajó érkezvén Lisbona alól 140 órák alatt, azt a' hírt vitte, hogy a' Lisbonai Kikötőhelyből Növ. 10-dikénn, 7 Ánglus línei hajók mentek ki egy fordulást tenni, és még 14 línei hajók maradtak benn a' nevezett Kikötőhelyben.

Az Ángliai hajókon 1798-dik esztendőben szolgálatot teendő Nép' számát száz tiz ezerre határozta az Ország-gyűlés. Most 120 ezerből állott. Az 1798-dik eszt. belü tengeri költségekre 12 millió font sterlinget szánt a' Parlamentom.

A' leg-újabb Londoni Tudósítások szerint, Napkeleti-Indiában új nyereségekre tettek szert az Ánglusok.

Az Irlándiai partok körül vígyázó tengeri erőnek nevelését annyival szükségesebbnek látja az Ángliai Ministériom; mentől sűrűbben vesz Tudósításokat mostanság, a' magokat újra jelengető Zenebonásokról.

A' Fr. Törvényhozó Iffjabbik Tanácsban ismét szakadás vagyon. Egyik Felekezet, Rettentőköl; a' másik, Mérséklett Indulatúakból áll. Ezeknek *Tallien* a' Fejek; amazoknak pedig, *Sieyes*, a' ki most Prézese a' Gyűlésnek.

A' Haramiák, úgy el hatalmaztak a' Fr. földön, hogy Növ. 25-dik éjtszakáján, Parishoz tsak 3 óránnyi meszszeségre állották el két posta-szekereknek az útját, s egészszén ki-rablották azokat: egy Útazót pedig, a' ki ellenek szegezte magát nékik, meg is ölték.

A' Bernai Követek, kik Párisban tartózkodtak, véletlen oly parantsolatot kaptak a' Fr. Direktóriumtól, hogy haladék nélkül távozzanak el a' Fr. földről,

Elegyes Tudósítások.

A' Prufszus Király, két Rendeléseket adott ki, melyek bizonyítják, hogy az együgyűségben, és a' rendtartásban, Néhai 2-dik Fridriknek akar Követője lenni. Egyik Rendelésében t. i. parantsolja; hogy a' konyhája most se' legyen költségesebb mint volt Hertzeg korában. A' másodikban meg-kívánja minden Ministerektől, mint hajdan 2-dik Fridrik, hogy minden reggel eleibe terjesszék a' dolgok' folyamatját.

A' Frantzia Törvényhozó - Gyűlés új formaruhát vet fel. Görög módi, veresszínű, pamut prémes köpönyegje vagyon mind a' két Tanátsnak; azon alól pedig, térden alól erő, és a' mejjen öszszegombolható frantzia módi öltő ruhája; kék

fejér és veress színű övel; 's fekete bársony süvegje, melyen az Iffjabbik Tanács fejér toll-bokrétát visel; az öregebbik pedig kéket.

Bétsi.

Az újjonnan vissza-állított *Therésianum*' tzeremóniás fel-szentelésének Innepe tegnap tartatott. Isteni-tisztelet után, a' *Therésianum*' nagy palotája, jeles Gyülekezettel telt bé, a' hol Ts. Kir. Kommisszárius Státus-Minister Gróf *Clary* mondott leg-elsőben a' környülállásokhoz alkalmaztatott hosszú Beszédet; annakutánna Finantz-Minister Gróf *Saurau*, mint a' *Therésianum*' Fő-Kormányzója; és 3-szor *Tomayi* Apátur Fő-Tiszt. *Hochstaetter* Úr, mint a' *Therésianum*' Helybeli-Igazgatója. Halgatói voltak ezen 3 fontos Beszédeknek: az öt Iffjabb Fő-Hertzegek; Bétsi Érsek H. *Migazzi* Cárinalis Ő Eminentziája; nem kevés Dámák; és számos Uraságok, nevezetesen Magyarok, kik közzül név fzerént kívántuk említeni: Gróf *Balassa*; Gróf *Zichy* Károly és Ferentz; Gr. *Aponyi* Antal; Erdélyi Cancellárius Gróf *Teleky* Sámuel; Gróf *Széchenyi* Ferentz Ő Exc. jokat; 's Varasd Vármegyei Administrátor Gróf *Amadé* Antal; és a' Bányai dolgokra ügyelő Fő-Kormányfőknél Referendárius *Ruprecht* Udvari Tanácsos Ő Nagyságokat.

A' Magyar Királyi Testörzö Nemes Seregtől is jelent meg egy jeles Deputáció, ezen fényes tzeremómájú inneplésre.

Örommel hallottuk e' tzeremóniának alkalmatosságával, Gróf *Balassa* és Gróf *Teleky* Sámuel ö Exc. jokat magyarul fállani egymáshoz: mert tapasztalásból tudjuk, hogy az Idegenek előtt is úgy lehet betses Nemzeti nyelvünk, ha magok Nemzetünk Nagygyvai, oly kedvességben és tekintetben tartják azt, mint valóságos fenn-tartóját a' Nemzeti karakternek, 's köze-lít a' Nemzeti egyességnek.

A' Therésianumban neveltetendő Magyar Ifjúság' Formaruhájáról, következő környülállásos Előadas közöltetett ve-lünk:

1.) Barnább világos-kék rövid bé-gom-boló mente, nyértz prémmel; három sor sárga réz aranyozott gombokkal; három sor arany sinórral, az az egy rend arany borítás, két rend hasonló arany Katona sujtással; szalma szín sárga bélléssel, a' gombházak gömbölyű arany sinórral.

2.) Hasonló színű nadrág szíjra, három sor arany-sinórral, Tsuka fő formára a' két zsebje körül ki-karikázva.

3.) Sárga szalma szín Horváth dolmány, hasonló gombok, és sinórokra, mint a' mente.

4.) Kordovány tsizma arany-borítás-sal, sárga réz meg-aranyozott kis gömbö-lyű formájú sarkantyúval.

5.) Három szegletű kalap, fekete bokrokkal (Maschen) 's fél újni szélességű tsipkés szélű paszományotskával (Schlingellel) sárga gombotskával.

6.) A' mente két vállain, két aranytzafrangok (epoulétók).

7.) Magyaros atzél kard, fekete felkötő szíjjal, atzél tsatokkal.

Báró Spielmann Ö Exc. ja, mint fogadott Magyar Hazafi (Indigena) Magyar öltözetben fogja jártatni a' Theresiánumba.

Vas Vármegye' Fő-Ispányja *Battyányi* Lajos Ö Hertzegsége, mind a' két Fiait bé-adta a' Theresiánumba; Gróf *Festetics* György Ö Nagysága is ad bé egy Atyafiát, önnön költségén, kívánván e' részben is nyilatkoztatni Hazafiúi buzgóságát; melynek más új bizonyása az, hogy ezen nemes lelkű, és valósággal Közjóra született Méltóság, ezer forintot szánt esztendőnként a' Magyar Litterátura' gyarapítására. Adjon Isten Hazánknek sok ily Mezténásokat!

Sint Maecenates: non deerunt Flacce! Marones.

A' múltt Szombaton jádzották itt iször az Udvari Teatromban *Kotzebuenak* ezen tizimű új darabját: *Die Corsen in Ungarn.* (A' Korzika Szigetebéliek Magyar-Országban) Mind a' Férjfiak, mind az Afzönyök is tsinos Magyar öltözetben jelentek meg, 's gondolkodások 's tselekedetek is

olyan, hogy a' Nemzetnek éppen semmi kissebbségére nintsen. Már kétszer adták, 's mind annyiszor dugva volt a' Teátrum. Ez a' jobb Munkái közzé tartozik *Kotze-buenak*.

Magyar Ország

Nagy Károlyból Növ. 22-dikénn: —
 „Tegnap előtt vala az az óhajtott szerentsénk, hogy Ő K. Fő Hertzegségét a' Nádor-Ispányt itten Károlyban tisztelethtük. Megindulván t. i. Ő Fő-Hertzegsége e' folyó Hónapnak 13-dikánn Budáról, azon innét 's túl a' Tifzán lévő fel-ültt Nemes Seregeknek meg-visgálása végett, melyek a' Körmönd mellett való táborozásnál jelen nem voltak: minekutánna Kassánn és Újhelyen, az oda gyűjtött Nemes Seregeknek vitézi gvakorlottságát meg-tapasztaltatólna: 20-dikban Nagy-Kallóból szerentséssen érkezett dél tájban Károlyba. Sem Ns Szathmár Vármegye, sem a' *Károlyi M. Uraság* el nem mulatott semmit, valami tsak ezen nagy Vendéghez mind tiszteleteket, mind ide jövetelén való örömjöket bizonyíthatta volna. Ugyan is mindjárt Puzsta-Teremen, mely ezen Megyében első Státziója volt Ő Királyi Hertzegségének, a' Ns Vármegye' nevében: T. Királyi Tanátsos *Geöcz Ferentz*, Tifzt. *Hagymásy János* *Vicc-Esperest*, *Tasnád-Szántai Betsky*

István, Irinyi *Irinyi* Antal, Ilosvay *Ilosvay* László, Vitkai *Vitkai* László, V. Naményi *Eötvös* Sándor és *Marsowszky* Sámuel Tábla-Bírák köszöntötték Ő Királyi Hertzegségét. Vállajon a' Mélt. Gróf *Károlyi* házi Katonai, Hadnagyjoknak vezérlése alatt, számkra nézve mintegy fél Svadron, Ő Kir. Hertzegsége' hintaja előtt kezdettek lovaglani. Vállaj és Csanálos között, fel-fegyverkezett Svábok lövéssel; Csanáloson pedig a' Templom mellett öszsze-sereglett Lakosok hármaztatott Éljen! kiáltásokkal nyilatkoztatták örvendezésüket. Ki érkezvén Ő Kir. Hertzegségre Csanálosról, a' N. Vármegye' Katonái is Mélt. Gróf *Károlyi* Udvari Katonáihoz-kaptsolták magokat, 's egyesülve lovaglottak a' hintó előtt. *Károly* Várossághoz lett közelítését Ő Kir. Hertzegségének, ágyúk durrogatásai jelentették, és mihelyest a' *Károlyi* Zsidóság által a' Város előtt ékesen fel készített Győzedelmi-kaput el haladta Ő Kir. Fő Hertzegsége: azonnal 12 Úri rendek Banderiális öltözetben Párdutz-bőrekkel fel-ékesítetve, Tasnád-Szántói *Betsky* Antal Úr' vezérlése alatt, testi-örizetül körül vették Ő Kir. Fő-Hertzegsége' hintáját. Más két Nemesi Bandériumok pedig, egyike Rapolti *Nagy* Ferentz Úr' vezérlése alatt Frantzia kék Forma-ruhában fegyveresen 's ló-háton, száz ötven Szemé-

lyekből; a' másika pedig 50 Úri gazdag öltözetű rendekből állván Urai *Uray* József Úr' vezérlése alatt Ő Kir. Fő Hertzegségét Mélt. Gróf *Károlyi* Kastélyába vezették. Benn a' Városban a' Gymnasiumi és a' Nemzeti Oskolákbéli Ifjúság, azután a' két rendben helyezettett Polgárok fegyveres Kompaniái sok öröm kiáltásokkal fogadták Ő Kir. Fő-Hségét. Különösen szembetűnő volt az a' tisztelet, melyet 13 egyenlő fehér öltözetű Leányok tettek, kik meg hajtván magokat Ő Kir. Fő-Hertzegségének, virágokat hánytak a' hintaja felé. A' Kastélyban, mely előtt Ns *Máramaros, Beregh, és Ugotsa* Vármegyék' fel'ültt Ns Seregei állottanak artzal, leg' előszőr is *Districtualis* Generális Baró *Splényi* Gábor Ő Exc. ja fogadta Ő Kir. Hertzegségét; az után a' Mélt. Uraság' Tisztyei; a' grádi-
tsokon pedig, Ns Szathmár Vármegyének ott egybe-gyűltt Rendjei' nevében következő Beszéddel tisztelte Ő Kir. Hertzegségét, T. Királyi Tanácsos és N. Szathmár Vármegyének Ord. V. Ispánnya *Benedekfalvi Luby* Károly Úr:

*Serenissime Hæreditarie Regie Princeps,
Archi-Duxet Palatine!*

Quemadmodum rumor nuper in partibus his vulgatus Serenitatem Vestram Regiam in gremium Comitatus hujus Szathmariensis venturam non esse, anxiam in

omnium animis sensationem produxit: ita nunc felix Serenitatis Vestrae Regiae adventus, communem laetitiam excitavit. Gaudii hujus voluptatisque sensum, horum, qui venerabundi adstant, Statuum et Ordinum Comitatus hujus vultus satis ostendunt. Regium Regnantis Augustae Domus Principem, Regni Palatinum ac totius nobilis exercitus Hungarici Supremum Ducem in his quoque Patriae oris praesentem venerari, dignum sane est communis laetitiae argumentum; Statibus et Ordinibus vero Comitatus hujus ea etiam de causa optatissimum: quod praesentia Serenitatis Vestrae Regiae leniat quodammodo publicum illum Statuum et Ordinum dolorem, quem nonnullorum Nobilis Comitatus hujus Militiae Equitum errore, iidem SS. et OO. conceperunt.

Erexit nos Benignum Serenitatis Vestrae Regiae Buda 11-a praesentis ad nos expeditum Intimatum, quo certi reddimur: in mentem Serenitatis Vestrae Regiae plane non venisse, notam, qua semet indigni quipiam commacularunt, ad totum in concreto nobile agmen extendere; zelum vero, quem in puniendi hujusmodi Desertoribus significavimus, Serenitatis Vestrae Regiae etiam probatum fuisse.

Tanto Judici, quem, res ex aequo aestimare experiuntur SS. et OO. Comita-

tus hujus demississime exhibendam esse censuerunt etiam Proclamationem ad nobile agmen Generali Congregatione 6ta praesentis celebrata submissam, quae devotum Comitatus hujus Szathmariensis Regi et Patriae Spiritum prae se fert. Innuit etiam nobis nobile agmen Comitatus hujus, quod hybernis jam movit, nobili fidelique sensu animatum, iis commilitonibus, qui desertionis nota semet commacularunt, misceri nolle, quod parem Regi Patriaeque devotum nobilis agminis nostri spiritum commonstrat. Omnis igitur culpa ad nonnullos recidit, qui poenitentia erroris ducti, sequenti illico die ad nobile agmen redierunt, retentis per nos aliquot duntaxat in aresto publico Comitatus hujus, primipilis, qui caeteros seduxerunt. Coram aequis rerum Judicibus, qualem Serenitatem Vestram Regiam esse grati agnoscimus, non praemetuimus, culpa nonnullorum Nobilium Equitum, existimationi nostrae quidpiam decerptum iri. Sed Fama, res praesertim adversas exaggerare consuevit. Supplices igitur SS. et OO. Cottus hujus orant Serenitatem Vestram Regiam, ut pro sapientia sua nostrum agminisque nostri nomen tueri dignetur Serenitas Vestra Regia, qui pro felicitate Regnantis Augustae Domus saluteque Patriae deinceps quoque sacrificia pro fide viribusque

nōstris promptē collaturi sumus. Caeterum SS. et OO. Comitatus hujus semet Benignitati Serenitatis Vestrae Regiae devotent et uno ore exoptant: Ut Serenitas Vestra Regia Vivat!!!

Ezen közöntést ō Kir. Hertzegségt azon nyomban ékes beszéddel vizontaglotta, melyben a' tett tiszteletet kegyesen elfogadta; örvendezett, hogy ezen Ns Vármegye' kebelében lehetett, és Ns Szathmár Vármegyének a' mostani Fel-ülés' alkalmatosságával mutatott jeles buzgoságát meg-esmérvén, azt különösen ditsérte.

Ezek meg-lévén, minekutánna Ns *Beregh, Máramaros, és Ugotsa* Vármegyéknek Deputátussai is meg-tették volna ō Kir. Hertzegségnél a' tiszteletet, Ő Kir. Hertzegségt, egy már kéfzen tartatott paripára fel-ülvén, az említett Ns Vármegyéknek Ns Seregeinek lustráltatására ki lovaglott; melynek végével, gyakorlottságokat azon Ns Seregeknek meg-ditsérvén, ebédhez űlt a' Mélt. Gróf *Károlyi* itten lévő Palotájában. Maga a' Gazda ugyan a' Mélt. Gróf, sok nagy akadályai miatt nem vólt jelen: de Udvari Regense Consiliárius *Burján* Úr; és Ns Felültt Seregbéli Kapitány, 's egyfersmind a' Mélt. Grófnak Secretáriussa *Klobusitzky* Ignázt Úr, a' Gazdai hívatalt minden fogyatkozás nélkül telyesítették. — Tíz Úri Személyeknek vólt szerentséjek Ő

Kir. Hertzegségével egy asztalnál ebédelni: más 3 asztaloknál pedig más nagy számú Vendégek vendége tettek. Estvére a' Mélt. Gróf *Károlyi* Kastélyában lévő Tántz Palotában Bál tartatott, melyben Ő Kir. Hertzegsége, két ízben is megjelent és mulatott. Más nap reggeli 6 órakor el indult Ő Kir. Hertzegsége N. Várad felé, a' nyílt Magyar szívnek ezer buzgó áldásaitól kísértetve.

Losontzról Növ. 30-dikán: — „Valamilyen betses szerentsénknak tartottuk Professor T. *Rozgonyi* József Úrnak itt nálunk a' *Losontzi* Ref. Gymnásiumban folytatott példás és hasznos tanítását: színt oly érzékeny szomorúsággal kellett most értenünk Ő Kegyelmének a' S. Pataki Collégiumba, a' Filozofika Kathedrara lett elhívattatását. És hanem ha ezen valósággal nagy érdemű Tanítónknak helyét, 's érdemeit, az Isteni Gondviselés T. *Rátzkevi* József Uram' Személyében, kinek az ide való Professorságra Ekklesiánk' Elöljárói már a' rendes Hivatalt meg is adták, reménységünk szerént ki-pótolná: Oskolánk Ifjai vígasztalhatatlanok volnának.

Pestről Dec. 7-dikén: — „Még mindennap számos Rekruták érkeznek ide, kik minekelőtte el küldödnének, a' Regementek hijánosságának pótolására: gyakoroltatnak a' katoani dolgokban.